

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

On tärkeää ja hienoa, että osallisuus kulttuuriin on luonnoksessa vahvasti mukana. Osallisuus-terminä on kuitenkin epäselvä ja voi tarkoittaa eri ihmisille eri asioita. Siksi ehdotamme, että osallisuus kulttuuriin määritellään lyhyesti sivulla 10 tai visiossa sivulla 19 esimerkiksi seuraavalla tavalla: EHDOTUS 1. Osallisuus kulttuuriin tarkoittaa jokaisen mahdollisuutta osallistua taiteeseen ja kulttuuriin ja niiden luomiseen riippumatta taustasta, kielestä, kieli- tai lukutaidosta, vammaisuudesta, terveydentilasta, sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, sijainnista, iästä tai taloudellisista resursseista.

Myös kulttuurin saavutettavuus on tarpeen määrittellä, sillä saavutettavuus-sanalla voidaan viitata moneen eri asiaan. Ilman termin määrittelyä sen tulkitaan helposti arkikielessä viittaavan vain kulttuuripalveluihin helppoon pääsyyn. Tärkeää on kulttuurin osallisuuden mahdollistamiseksi, että saavutettavuus nähdään laajasti, esimerkiksi seuraavalla tavalla: EHDOTUS 2. Kulttuurin saavutettavuus pitää sisällään helpon ja esteettömän pääsyn kulttuuripalveluihin ja taiteeseen, digitaalisten kulttuuripalveluiden hyvän teknisen toteutuksen, helppokäyttöisyyden ja ymmärrettävyyden sekä selkokielen hyödyntämisen kulttuuripalveluissa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteessa 2 (Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa) ei toistaiseksi huomioida, että kulttuurin osallisuuteen ja saavutettavuuteen tähtäävässä Suomessa erityistä tukea tarvitsevien ihmisten (esim. kehitys- ja puhevammaisten ihmisten) mahdollisuuksia toimia taiteen ja kulttuurin ammattimaisina tekijöinä täytyy vahvistaa. Tämä vahvistaminen myös lisäisi kulttuurin monimuotoisuutta ja toisi kuuluviin ääniä, jotka usein eivät pääse esille. Ehdotamme tavoitteeseen seuraavan lisäyksen: EHDOTUS 3. Erityistä tukea tarvitsevien, kuten kehitys- ja puhevammaisten ihmisten, mahdollisuuksia taiteen ja kulttuurin tekemiseen vahvistetaan.

Tavoitteessa 3 (Kulttuuri on jokaisenoikeus) on lueteltu, että ”kulttuuri kuuluu kaikille riippumatta taustasta, kielestä, iästä tai taloudellisista resursseista”. Luetelma jättää edelleen monet henkilöt kulttuurin ulkopuolelle, ja siksi ehdotamme seuraavaa täydennystä yhdenvertaisuuslakia ja tämän selonteon luonnoksen aiempia kirjauksia mukaillen: EHDOTUS 4. Kulttuuri kuuluu kaikille riippumatta taustasta, kielestä, KIELI- JA LUKUTAIDOSTA, VAMMAISUUDESTA, TERVEYDENTILASTA, SUKUPUOLESTA, SEKSUAALISESTA SUUNTAUTUMISESTA, SIJAINNISTA, iästä tai taloudellisista resursseista.

Tavoitteeseen 3 ehdotamme seuraavan täsmennyksen: EHDOTUS 5. Vahvistamme SAAVUTETTAVAA digitaalista kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

Tavoitteessa 3 ei riitä, että kulttuuripalvelut ovat saatavilla eri kielillä, vaan niissä täytyy käyttää myös selkokieltä, jos kaikkien osallisuus kulttuuriin halutaan taata. Ehdotamme seuraavan täydennyksen tavoitteeseen 3: EHDOTUS 6. Kulttuuripalvelut ovat saatavilla eri kielillä, SELKOKIELELLÄ ja oikeissa kanavissa, ja eri väestöryhmien kohtaamista ja vuorovaikutusta on lisätty.

Tavoitteeseen 3 ehdotamme myös seuraavan lisäyksen: EHDOTUS 7. Edistämme selkokielistä kulttuuripalveluita ja selkokirjallisuuden julkaisua.

Tavoitteessa 4 on tärkeää korostaa, että Suomessa on paljon kulttuurin saavutettavuuteen ja selkokielisyyteen liittyvää erityisosaamista, jota mielellään jaetaan myös muille maille. Ehdotamme tavoitteeseen 4 seuraavan lisäyksen: EHDOTUS 8. Suomi pitää esillä kulttuurin saavutettavuuteen ja selkokielisyyteen liittyvää erityisosaamistaan ja innovaatioitaan ja jakaa osaamistaan muille maille.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Viisi tärkeintä toimenpidekokonaisuutta ovat: Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi, Kulttuurin tekijät avainasemassa, Yhteistyön ja osallisuuden voima, Yhteinen linja politiikassa ja Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö. KULTTUURIN PERUSTA TULEVAISUUSKESTÄVÄKSI: s. 23 Toimenpide: ”Varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien koko elämän ajan. Edistetään lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia laadukkaaseen taide- ja kulttuurikasvatukseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnön välittämiseen uusille sukupolville kehittämällä varhaiskasvatusta, perusopetusta ja opettajankoulutusta. Parannetaan taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta lapsille ja nuorille kaikkialla Suomessa yhteistyömallien ja riittävien resurssien avulla. Vahvistetaan lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoja sekä heidän vaikutusmahdollisuuksiaan taide- ja kulttuuripalveluiden kehittämisessä.” Oma kommenttimme: Lasten ja nuorten yhdenvertaisten mahdollisuuksien vahvistamisen lisäksi toimenpiteessä täytyy mainita erityistä tukea ja selkokieltä tarvitsevat ihmiset, jotta jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin huomioidaan aidosti. Lisäksi myös heidän luku-, kieli- ja mediataitojaan sekä vaikutusmahdollisuuksiaan taide- ja kulttuuripalveluiden kehittämisessä on syytä vahvistaa. Ehdotamme seuraavat täydennykset: EHDOTUS 9. Parannetaan taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta lapsille ja nuorille SEKÄ ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVILLE, KUTEN KEHITYS- JA PUHEVAMMAISILLE JA SELKOKIELTÄ TARVITSEVILLE IHMISILLE, kaikkialla Suomessa yhteistyömallien ja riittävien resurssien avulla. Vahvistetaan lasten ja nuorten SEKÄ KAIKENIKÄISTEN ERITYISTÄ TUKEA JA SELKOKIELTÄ TARVITSEVIEN IHMISTEN luku-, kieli- ja mediataitoja sekä heidän vaikutusmahdollisuuksiaan taide- ja kulttuuripalveluiden kehittämisessä. s. 23-24 Toimenpide: ”Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. Edistetään toimivia yhteistyömalleja, toimintatapoja, yhteiskäyttöisiä tiloja, kiertuemalleja ja alustoja kulttuuripalveluille mukaan lukien digitaaliset ratkaisut.” Oma kommenttimme: Museot, esittävä taide, kirjastot jne. eivät ole saavutettavia, jos niissä ei kiinnitetä huomiota selkokielisyyteen. Ehdotamme toimenpiteeseen seuraavat muutokset: EHDOTUS 10. Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. ESIMERKIKSI VARMISTETAAN, ETTÄ MUSEONÄYTTELYISSÄ KÄYTETÄÄN SELKOKIELTÄ JA ETTÄ KIRJASTOISSA ON HYVÄ VALIKOIMA SELKOKIRJOJA. Edistetään toimivia yhteistyömalleja, toimintatapoja, yhteiskäyttöisiä tiloja, kiertuemalleja ja alustoja kulttuuripalveluille mukaan lukien digitaaliset ratkaisut SEKÄ LISÄTÄÄN SELKOKIELEN JA SELKOKIELISTEN MATERIAALIEN, KUTEN SELKOKIRJOJEN, HYÖDYNTÄMISTÄ. s. 24 Toimenpide: ”Asetetaan kulttuurialalle syrjäytymistä ehkäiseviä tavoitteita, joiden avulla yhteiskunnastamme rakentuu kaikki mukaan ottava ja kaikille turvallinen paikka elää ja tuntea itsensä yhteiskunnan yhdenvertaiseksi jäseneksi.” Oma kommenttimme: Jos henkilöllä ei ole riittävää lukutaitoa, hän on vaarassa syrjäytyä yhteiskunnan toiminnasta. Selkokieli ja selkokirjallisuus ovat tehokas ja suhteellisen edullinen keino lukuharrastuksen tukemiseen, lukutaidon kehittämiseen ja eri kulttuuripalveluihin pääsyn mahdollistamiseen. Ehdotamme toimenpiteeseen seuraavan lisäyksen: EHDOTUS 11. Esimerkiksi edistetään selkokielisyyden ja saavutettavuuden lisäämistä kulttuurialalle ja selkokirjojen julkaisua. s. 24 Toimenpide: ”Huolehditaan kulttuurin luomisen, kulttuuripalveluiden tuottamisen ja sisältöjen tarjoamisen vaatiman kulttuurin fyysisen ja digitaalisen infrastruktuurin jatkuvuudesta ja uudistumisesta.” Oma kommenttimme: Digitaalisista palveluista puhuttaessa saavutettavuuden mainitseminen on aina tarpeen, kun tavoitteena on osallisuus. Ehdotamme seuraavan täydennyksen: EHDOTUS 12. Huolehditaan kulttuurin luomisen, kulttuuripalveluiden tuottamisen ja sisältöjen tarjoamisen vaatiman kulttuurin fyysisen ja digitaalisen infrastruktuurin jatkuvuudesta ja uudistumisesta SEKÄ SAAVUTETTAVUUDESTA JA TARVITTAESSA SELKOKIELISYYDESTÄ. Erityistä tukea ja selkokieltä tarvitsevien ihmisten osallistumisen ja lukemisen tukeminen ja sopivien materiaalien laatiminen

vaatii erityisosaamista, jonka säilymistä täytyy vaalia. Ehdotamme uutta toimenpidettä: EHDOTUS 13. Huolehditaan, että selkokielisten kulttuuripalveluiden tuottamiseen on Suomessa tarvittavaa osaamista ja rahoitusta ja että selkokirjallisuuden julkaisemisen rahoitus turvataan. KULTTUURIN TEKIJÄT AVAINASEMASSA s. 25 Toimenpide: ”Mukana uudistumisessa ovat kaikki taiteen alat. Kirjalasta tehdään lisäksi laajempi selvitys ja sen pohjalta kansallinen toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi. Visuaalisten alojen taiteilijoiden korvaus- ja palkkiojärjestelmää kehitetään.” Oma kommenttimme: Myös selkokirjallisuudesta olisi tärkeää tehdä oma selvityksensä, jotta selkokirjallisuuden julkaisua saataisiin kasvatettua suhteessa sen suureen tarpeeseen ja selkokirjojen tekemisen tukemista osattaisiin kohdentaa oikein ja riittävän laajasti. Selkokirjallisuuden suuri tarve ilmenee etenkin suomalaisten lukutaidon hiipumista ja kirjallisuuden heikkenevää suosiota koskevassa keskustelussa. s. 25 Toimenpide: ”Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmalleilla edistetään ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista. Rakenteet ja hallinnolliset resurssit tukevat kulttuurin alan ammattilaisena työskentelemistä myös muualla kuin suurissa kaupungeissa.” Oma kommenttimme: Ehdotamme seuraavat lisäykset toimenpiteeseen: EHDOTUS 14. Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmalleilla edistetään ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta JA SAAVUTETTAVUUTTA, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista. SAAVUTETTAVIEN JA SELKOKIELISTEN KULTTUURIPALVELUIDEN TUOTTAMISEEN VARATAAN ERILLISRAHOITUSTA. SELKOKIRJALLISUUDEN TEKIJÖILLE TARKOITETUT AVUSTUKSET TURVATAAN JA NIITÄ VAHVISTETAAN. Ehdotamme uuden toimenpiteen taiteen tuottamisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi: EHDOTUS 15. Erityistä tukea tarvitsevien, kuten kehitys- ja puhevammaisten taiteilijoiden, taidestudioihin, työpajoihin ja residenssitoiminnan toteuttamiseen varataan riittävät resurssit. YHTEISTYÖN JA OSALLISUUDEN VOIMA s. 27 Toimenpide: ”Panostetaan eri väestöryhmien osallisuuden lisäämiseen, ja tuetaan monitaustaisten ihmisten toimijuutta ja työllistymistä kulttuurialalla. Tuetaan erityisesti vähävaraisten ja muiden haavoittuvien ryhmien osallistumismahdollisuuksia kulttuuritapahtumiin ja harrastuksiin.” Oma kommenttimme: Toimenpide on todella tärkeä ja kannatettava. Ehdotamme siihen seuraavat täydennykset: EHDOTUS 16. Panostetaan eri väestöryhmien osallisuuden lisäämiseen ESIMERKIKSI SELKOKIELISTEN KULTTUURIPALVELUIDEN AVULLA, ja tuetaan monitaustaisten JA ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVIEN, KUTEN KEHITYS- JA PUHEVAMMAISTEN ihmisten, toimijuutta ja työllistymistä kulttuurialalla. Ehdotamme uutta toimenpidettä kokonaisuuteen: EHDOTUS 17. Vahvistetaan valtion osoittamaa tukea selkokirjallisuuden edistämiseen. Kulttuuri-, nuoriso-, sosiaali- ja terveysaloilla tarvitaan kipeästi osaamista myös kulttuurin selkokielisyydestä. Ehdotamme uutta toimenpidettä kokonaisuuteen: EHDOTUS 18. Tuetaan kulttuuriorganisaatioiden sekä nuoriso-, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten valmiuksia ja osaamista selkokielisten ja saavutettavien kulttuuripalveluiden tuottamisessa sekä erityistä tukea tarvitsevien, kuten kehitys- ja puhevammaisten sekä selkokieltä tarvitsevien ihmisten, kohtaamisessa. Ehdotamme uutta toimenpidettä kokonaisuuteen: EHDOTUS 19. EU:n vammaiskortin käyttö turvataan kulttuuritoimintaan osallistumisen varmistamiseksi. YHTEINEN LINJA POLITIIKASSA s. 29 Toimenpide: ”Ohjataan hyvinvointialueita ja kuntia hyödyntämään kulttuuria osana sosiaali- ja terveyspalveluita sekä ennaltaehkäisevää toimintaa yksinäisyyden ja segregaatian vähentämiseksi. Hyvinvointialueiden ja kuntien rahoitusjärjestelmään sisältyvien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-kertoimien painoarvoa lisätään ja kriteereitä ja mittareita tarkistetaan paremmin vaikuttavaa ennaltaehkäisyä tukeviksi.” Oma kommenttimme: Selkokielen hyödyntäminen kulttuuripalveluissa ja selkokirjallisuus auttavat ennaltaehkäisemään yksinäisyyttä ja vähentämään segregaatiaa. Hyvinvointialueilla ja kunnilla ei kuitenkaan ole vielä riittävästi tietoa niiden hyödyistä ja terveysvaikutuksista. Ehdotamme toimenpiteeseen seuraavan lisäyksen: EHDOTUS 20.

Hyvinvointialueita ja kuntia koulutetaan selkokielisten kulttuuripalveluiden ja selkokirjallisuuden hyödyntämisestä terveyden edistämiseksi. s. 29 Toimenpide: ”Vahvistetaan kulttuurin hyvinvointivaikutusten hyödyntämiseen liittyvää moniammatillista erityisosaamista ja vakiinnutetaan se osaksi kaikkien hyvinvointialueiden toimintaa.” Oma kommenttimme: Kolmannen sektorin toimijoilla, esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan järjestöillä, on erityisosaamista selkokielestä ja selkokirjallisuudesta. Ehdotamme toimenpiteeseen seuraavan lisäyksen: EHDOTUS 21. Vahvistetaan yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevien ihmisten kulttuurin osallisuuden lisäämiseksi ja selkokirjallisuuden edistämiseksi. s. 29 Toimenpide: ”Laaditaan toimenpideohjelma, jonka tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja osallisuutta. Kiinnitetään erityistä huomiota lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoihin.” Oma kommenttimme: Tässä ohjelmassa selkokielisten kulttuuripalveluiden ja selkokirjallisuuden edistämiseen täytyy kiinnittää erityisen paljon huomiota, sillä uusimman PISA-tutkimuksen mukaan jo useammalla kuin joka viidennellä nuorella on niin heikko lukutaito, ettei se riitä yhteiskunnassa pärjäämiseen. Maahanmuuttajataustaisista oppilaista peräti 60 prosentilla lukutaito on heikko. Kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevat ja erityistä tukea tarvitsevat ihmiset unohtuvat helposti eri toimenpiteiden toteuttamisessa, vaikka tavoitteena olisi kaikkien yhdenvertainen osallisuus. Siksi ehdotamme uutta toimenpidettä kokonaisuuteen: EHDOTUS 22. Laaditaan toimenpideohjelma, jonka tarkoituksena on edistää erityistä tukea tarvitsevien, kuten kehitys- ja puhevammaisten sekä selkokieltä tarvitsevien ihmisten, hyvinvointia ja osallisuutta tukevia taide- ja kulttuuripalveluita. Kiinnitetään erityistä huomiota luku-, kieli- ja mediataitoihin. KULTTUURIN KUKOISTAVA TOIMINTAYMPÄRISTÖ s. 29 Toimenpide: ”Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Kehitetään valtionavustusten strategisuutta.” Oma kommenttimme: Kannatamme monivuotisten avustusten lisäämistä, sillä se vähentäisi ylimääräistä byrokratiaa ja tehostaisi toimintaa. Monivuotisuutta on tärkeää lisätä etenkin sellaisissa rahoitusmuodoissa, joille on jatkuva ja kasvava tarve (esimerkiksi selkokirjallisuuden valtionavustus). Kulttuurin osallisuuden kannalta on äärimmäisen tärkeää, että myös erityistä tukea tarvitsevat ihmiset voivat tuottaa taidetta ja kulttuuria ammattimaisesti ja että marginaalisten taide- ja kulttuurimuotojen, kuten selkokirjallisuuden, tekemistä tuetaan. Ehdotamme kahta muuta toimenpidettä kokonaisuuteen: EHDOTUS 23. Julkista rahoitusta suunnataan myös erityistä tukea tarvitseville, kuten kehitys- ja puhevammaisille taiteilijoille ja muille kulttuurin tuottajilla. Selkokirjallisuuden julkaisu turvataan jatkamalla selkokirjallisuuden valtionavustuksen myöntämistä selkokirjojen tekijöille.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kehitysvammaliitto edistää kehitys- ja puhevammaisten, selkokielen tarvitsijoiden ja muiden erityistä tukea oppimisessa, ymmärtämisessä ja kommunikoinnissa tarvitsevien ihmisten yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Haluamme, että kaikki saavat tarvitsemansa tuen osallistumiseen. Rakennamme saavutettavaa maailmaa. Kehitysvammaliiton Selkokeskuksen tavoite on varmistaa, että selkokieltä tarvitsevat ihmiset saavat tietoa ja palveluja selkokielellä ja pääsevät osallisiksi kulttuurista, kulttuuripalveluista ja taiteesta, esimerkiksi kirjallisuudesta, kirjastoista, museoista, kulttuuriperinnöstä ja taidenäyttelyistä. Selkokielen tarvearvion mukaan selkokieltä tarvitsee Suomessa noin 650 000–750 000 ihmistä, jotka ovat vaarassa syrjäytyä yhteiskunnan toiminnasta, jos selkokieltä ei käytetä. Selkokielisten taide- ja kulttuuripalveluiden ja selkokirjallisuuden tarve Suomessa kasvaa, sillä suomalaisten lukutaito on pitkään heikentynyt ja yhä useampi väestössä tarvitsee kielellistä tukea vamman tai sairauden vuoksi tai siksi, ettei henkilö ole vielä omaksunut riittävää kielitaitoa suomen tai ruotsin kielissä. Selkokeskus osallistuu

kulttuuripoliittisen selonteon toteuttamiseen mm. seuraavilla tavoilla, jotka on esitetty toimenpiteinä myös Opetus- ja kulttuuriministeriön Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi -toimenpideohjelmassa (2023, s. 22 ja 25):

”– Selkokeskus ja LL-Center jatkavat selkokirjoihin liittyvää tiedotusta ja neuvontaa. (jatkuva)

– Kirjastot tarjoavat henkilöstölleen mahdollisuuden osallistua Selkokeskuksen ja LL-Centerin järjestämiin koulutuksiin, joissa käsitellään selkokirjallisuutta ja selkokielen käyttöä asiakaspalvelutilanteissa. (jatkuva)

– Kirjastojen selkokirjatietoutta voidaan parantaa rahoituksen järjestyessä tiedotuskampanjalla, jonka taustatoimijoina voivat olla esimerkiksi Selkokeskus ja LL-Center yhteistyökumppaneiden kanssa.

– Kirjastot voivat hyödyntää Selkokeskuksen kirjastoille kokoamaa tietopakettia selkokirjallisuuden edistämisestä. (jatkuva)

– Selkokeskus jatkaa opetus- ja kulttuuriministeriön sille delegoiman selkokirjallisuuden valtionavustuksen jakamista selkokirjojen tekijöille. (jatkuva)

– Taide- ja kulttuurialan toimijat voivat viestintähankkeissaan hyödyntää Selkokeskuksen teksti- ja koulutuspalveluita: Selkokeskuksen valtakunnallinen selkotunnustarkistus on maksuton ja kaikkien selkoaineistoja julkaisevien tahojen haettavissa. Selkokeskus tarjoaa myös maksullisena palveluna selkotekstien arviointia sekä selkokoulutuksia. Selkokeskuksen kautta saa tietoa selkotekstien mukauttajista. Selkoruotsiin liittyviä teksti- ja koulutuspalveluita tarjoaa LL-Center. (jatkuva)”

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kiitämme mahdollisuudesta jättää lausunto kulttuuripoliittisen selonteon luonnokseen. Selonteon sisältö on monipuolinen ja kannatettava. Olemme erityisen ilahuneita siitä, että kulttuurin osallisuus ja saavutettavuus on nostettu keskeisiksi tavoitteiksi. Näkemyksemme mukaan selontekoa pitää kuitenkin vielä täsmentää ja muokata niin, että erityistä tukea tarvitsevien, kuten kehitys- ja puhevammaisten ihmisten, sekä selkokieltä tarvitsevien ihmisten osallisuus kulttuuriin ja taiteeseen mahdollistetaan paremmin. Taide- ja kulttuuripoliittikka vaikuttaa merkittävästi kaikkien kansalaisten terveyteen, hyvinvointiin ja taloudelliseen toimeleaisuuteen, mutta sitä koskevissa toimenpiteissä ja tukimuodoissa ei oteta vielä riittävästi huomioon kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia kansalaisia. Esimerkiksi taide- ja kulttuurielämysten saavutettavuutta ja selkokielisten palveluiden määrää on parannettava, jotta kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet nauttia taiteesta ja kulttuurista. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että selkokirjallisuutta tuotetaan Suomessa aktiivisesti ja monimuotoisesti, selkokirjoja on saatavilla helposti, museot ja näyttelyt tarjoavat selkokielistä palveluita ja erityistä tukea tarvitsevien ihmisten toimimista taide- ja kulttuurialan ammattilaisina tuetaan.

Toistaiseksi selkokieltä ja selkokirjallisuutta ei mainita selonteossa sanallakaan eikä erityistä tukea tarvitsevien, kuten kehitys- ja puhevammaisten ihmisten, näkökulma nouse riittävän vahvasti esiin. Olemme ehdottaneet moneen selonteon kohtaan ja toimenpiteeseen, miten teemat saa mukaan helposti. Selkokielisyyden lisäämistä kulttuuriin ja taiteeseen vaaditaan myös muun muassa seuraavissa tuoreissa selvityksissä ja toimintaohjelmissa: ”Suomi osallisuuden kielenä: Selvitys suomen kielen tilasta Suomessa 2020-luvun puolimaissa” (oikeusministeriö 2024), ”Selkokielen toimintaohjelma” (selkokielen neuvottelukunta 2024) ja ”Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi: Opetus- ja kulttuuriministeriön toimenpideohjelma moninaisuuden edistämiseksi taiteen ja kulttuurin alalla” (opetus- ja kulttuuriministeriö 2023). On tärkeää, että kulttuuripoliittinen selonteko on linjassa näiden kanssa. Pidämme myös erittäin tarpeellisena, että kulttuurin osallisuus ja saavutettavuus määritellään selonteon alussa selkeästi, koska molemmat termit ovat monitulkintaisia. Jos termejä ei määritellä, toimenpiteistä helposti jää pois kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten näkökulma, jolloin kulttuurin yhdenvertaisuus ei toteudu. Olemme ehdottaneet määritelmät molemmille termeille vastauksissamme.

Esittämistämme ehdotuksista kriittisimpinä pidämme seuraavia:

- Erityistä tukea tarvitsevien, esimerkiksi kehitys- ja puhevammaisten sekä selkokieltä tarvitsevien ihmisten, hyvinvointia ja osallisuutta tukevien taide- ja kulttuuripalveluiden edistäminen.
- Selkokirjallisuuden valtionavustuksen turvaaminen ja vahvistaminen sekä selkokirjallisuuden julkaisu ympäristön tukeminen siten, että tulevaisuudessa tätä vähälevikkistä kirjallisuutta pystytään tuottamaan ja levittämään.
- Lisäksi kulttuurin osallisuuden ja saavutettavuuden määrittelemine.

Airaksinen Ella
Kehitysvammaliitto ry / Selkokeskus